

Barnen är vår viktigaste anknytning till framtiden

Barnkonventionen understryker alla barns lika värde och rättighet till en positiv utveckling. För att kunna tillgodose det i vårt land behövs bl.a. kunskap kring barn och ungdomar (0-18 år) som växer upp i riskmiljöer, samt att kunskapen används i praktiken. Detta är en anledning till Folkhälsomyndighetens nationella utvecklingsarbete 2012-2015 kring barn som växer upp med föräldrar med psykisk ohälsa, missbruk och våld. I detta temanummer presenteras elva artiklar utifrån denna satsning. Artiklarna spänner över ett brett fält och innehåller utvärdering av metoder, intervjuer av barn och föräldrar, utvärdering av nya arbetssätt, implementering, registerstudier samt utvärdering av hur professionella kan samverka för att erbjuda hjälp till barn och föräldrar. För enkelhetens skull presenteras författarna med utgångspunkt från barnens ålder (i artikeln), det vill säga att den inledande artikeln handlar om föräldrar och de ofödda barnen.

Innan dess redogör **Elisabet Olofsson** från Folkhälsomyndigheten och **Merike Hansson** från Socialstyrelsen för bakgrund och lärdomar från det nationella utvecklingsarbete som Folkhälsomyndigheten, SKL och Socialstyrelsen genomfört. Vad som gjorts och vad som är angeläget att arbeta vidare med.

Hjördis Högberg, Petra Pålsson, Michael Wells, Margareta Larsson och **Fredrik Spak** har utvärderat en metod för barnmorskans samtal om

alkohol med blivande föräldrar. Utvärderingen visar på möjligheten att uppmärksamma kvinnor och män, med risk- eller missbruk, under graviditeten och erbjuda stöd för minskad alkoholkonsumtion.

Birthe Hagström och **Annelie Lindberg** redogör för ett projekt riktat till föräldrar och deras späda barn där föräldrarna har långvarig psykisk ohälsa/sjukdom samt överlappande svårigheter som missbruk och våld. Behandlingen är hembaserad och sker i samverkan med andra vårdgivare, myndigheter samt med förskolan.

Pia Risholm Mothander och **Kerstin Neanders** artikel bygger på data från en svensk effektstudie av Trygghetscirkeln (Circle of Security Parenting), en anknytningsbaserad psyko-educativ gruppbehandling. Resultatet visar på Trygghetscirkelns värde som komplement till sedvanlig behandling för familjer med späda och små barn.

Ann-Sofie Bergman och **Annika Rejmer** belyser barns mående vid högintensiva vårdnadstvister. De har studerat tingsrättsakter och genomfört föräldraintervjuer och konstaterar att det finns ett samband mellan barns och ungdomars (1-17 år) mående, konflikternas varaktighet, föräldrarnas hälsa och föräldraförmåga.

Elisabet Näsman och **Karin Alexanderson** har genomfört intervjuer av barn och deras föräldrar med missbruksproblem. De ger i sin artikel en fördjupad kunskap om hur barns- och ungdomars (6-19 år) och föräld-

rars respektive perspektiv förhåller sig till varandra

Cecilia Kjellgren, Doris Nilsson och **Johanna Thulin** redogör för erfarenheter från ett implementeringsarbete avseende KIBB. En strukturerad behandlingsmodell vid barnmisshandel vars mål är att hjälpa barn med traumabearbetning och föräldrar med att finna icke våld strategier i sitt föräldraskap.

Helena Hansson, Ulla Zetterlind och **Tobias H. Elgán** har undersökt ett webbaserat informations- och stödprogram riktat till ungdomar som växer upp i familjer med alkoholproblem. De konstaterar att detta kan vara en möjlighet att erbjuda ungdomar hjälp men också att det internetbaserade stödet kan utvecklas.

Emma Sorbring och **Anette Bollen** redogör för en tvärprofessionell elevhälsa i skolan med företrädare från skola och socialtjänst. I artikeln ligger fokus på hur elever och deras föräldrar i "gråzonen" kan uppmärksammas och erbjudas tidig hjälp.

Kristina Alexanderson, Tuula Lumikukka, Peter Tinghög och **Kerstin Åkerlund** har utvärderat ett omfattande implementeringsarbete på neurologisk klinik avseende rutiner och arbetssätt för att identifiera och stödja patienters minderåriga barn utifrån gällande lagstiftning.

Gisela Priebe och **Maria Afzelius** presenterar en registerstudie inom vuxenpsykiatri i Region Skåne. De har undersökt hur lagstiftningen följs avseende information och stöd till minderåriga barn vars föräldrar har psykisk sjukdom och konstaterar att barnen erbjöds få insatser.

I många av familjerna där föräldern/föräldrarna har ett missbruk är socialtjänsten involverad, tillfälligt eller längre perioder under barnens uppväxt. **Charli Eriksson** och hans forskarteam, bestående av forskare och erfarna praktiker, redovisar kunskaper avseende utvecklingsprocesser inom socialtjänsten som syftade till en ökad samverkan mellan barn- och vuxenvård.

Ur ett folkhälsoperspektiv är barnens välmående särskilt viktigt, de är vår anknytning till framtiden. Att förebyggande insatser under uppväxten är "lönsamt" främst för barnen men också för samhället är väl belagt i forskning vilket bl.a. SMTs tidigare temanummer (*Sociala investeringar*, nr 3, 2014) visat på. För barn som växer upp i familjer med svårigheter som påverkar deras utveckling negativt och där föräldern inte själv räcker till, är det samhällets uppgift att tillgodose att kunskap utvecklas och kan tillämpas i de miljöer där man möter barn och föräldrar. Genom Folkhälsomyndighetens satsning har kunskap utvecklats och viktiga utvecklingsområden ringats in. En angelägen fortsättning är att främja fortsatt kunskapsutveckling och utveckla insatser på olika nivåer. Inte minst för de yngsta barnen som är särskilt utsatta, eftersom de är helt beroende av sina föräldrars omsorg. Ska barn som växer upp i riskmiljöer få likvärdig rätt till goda uppväxtvillkor krävs ansvar, kunskap samt mod att våga se barnets utsatthet och att erbjuda hjälp.

*Birthe Hagström
Temareda^tör
fil dr i pedagogik*